

**Сумський державний педагогічний університет
імені А. С. Макаренка**

Навчально-педагогічний інститут педагогіки і психології

Кафедра дошкільної і початкової освіти

ЗАТВЕРДЖУЮ

Директор ННІПП

Світлана КОНДРАТЮК

« 30 » серпня 2023 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

МЕТОДОЛОГІЯ І МЕТОДИКА НАУКОВИХ ДОСЛІДЖЕНЬ

галузь знань 01 Освіта

галузь знань 01 Освіта / Педагогіка

спеціальність 012 Дошкільна освіта

освітня програма Дошкільна освіта

Мова навчання *українська*

Погоджено науково-методичною
комісією ННІПП

« 30 » серпня 2023 р.

Голова Юлія Бондаренко

Юлія БОНДАРЕНКО

доктор педагогічних наук, професор

Розробник: Лариса Пушкар, кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри дошкільної і початкової освіти

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри дошкільної і початкової освіти

Протокол № 1 від 30 серпня 2023 р.

Завідувач кафедри

Наталія ПАВЛУЩЕНКО,
кандидат педагогічних наук, доцент

Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Освітній ступінь	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів – 3	магістр	Обов'язкова	
		Рік підготовки:	
1-й		1-й	
Семестр			
Загальна кількість годин - 90		1-й	1-й
		Лекції	
		10 год.	4 год.
		Практичні, семінарські	
		18 год.	4 год.
		Лабораторні	
		–	–
		Самостійна робота	
		60 год.	80 год.
		Консультації:	
2 год.	2 год.		
Вид контролю: залік			

1. Мета та завдання навчальної дисципліни

Навчальна дисципліна «Методологія і методика науково-педагогічних досліджень» є обов'язковою навчальною дисципліною для здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти спеціальності 012 Дошкільна освіта.

Мета курсу – систематизація, закріплення і поглиблення теоретичних та практичних знань в галузі дошкільної освіти, формування навичок застосування цих знань під час вирішення конкретних науково-педагогічних завдань; розвиток навичок самостійної науково-дослідної роботи і оволодіння методами наукових досліджень; набування досвіду аналізу отриманих результатів досліджень, формулювання нових висновків і положень та їх прилюдного захисту.

Завдання курсу:

– *теоретичні*: підвищити рівень фахової підготовки магістрів шляхом ознайомлення їх з колом актуальних педагогічних проблем та озброєння принципами наукового підходу до їх постановки, оцінювання та вирішення; ознайомити студентів із сучасними методологічними проблемами науки; удосконалити рівень загальнонавчальних умінь – опрацювання та вивчення літературних педагогічних першоджерел: вміння здійснювати науковий огляд систематизованих першоджерел, користуватись прийомами швидкого, уповільненого, вибіркового та змішаного читання, засобами накопичення матеріалів в процесі критичного аналізу літератури;

– *практичні*: формувати практичні вміння та навички використання дослідницьких методів (теоретичних та емпіричних) для вирішення практичних завдань освітнього процесу у галузі дошкільної освіти; генерувати у студентів готовність до здійснення самостійного педагогічного дослідження та оформлення його у вигляді магістерської роботи; розвивати інтерес та прагнення до наукової діяльності, самостійності мислення; формувати в процесі навчання професійної майстерності, організаційно-методичних навичок, вміння творчо використовувати результати наукових досліджень в практиці навчання, виховання і розвитку дітей дошкільного віку.

Відповідно до освітньо-професійної програми «Дошкільна освіта» другого рівня вищої освіти у студентів необхідно сформувати загальні і фахові компетентності, а саме:

6 – Програмні компетентності	
Інтегральна компетентність	Здатність компетентно розв'язувати складні задачі й проблеми в організації та моніторингу освітнього процесу в системі дошкільної освіти або в процесі навчання фахівців із дошкільної освіти в закладах вищої освіти, що передбачає проведення досліджень, та/або здійснення інновацій у ситуаціях, що характеризуються невизначеністю умов і вимог.
Загальні компетентності	КЗ–3. Здатність проведення досліджень на відповідному рівні.

(КЗ)	КЗ–4. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.
Спеціальні (фахові, предметні) компетентності (КС)	КС–5. Здатність створювати та впроваджувати в практику наукові розробки, спрямовані на підвищення якості освітньої діяльності та освітнього середовища в системі дошкільної, зокрема, інклюзивної освіти.

2. Передумови для вивчення дисципліни

Курс *Методологія і методика педагогічних досліджень* – це навчальна дисципліна, яка тісно пов'язана зі спеціальними дисциплінами: філософією, основами наукових досліджень, педагогікою, історією та ін.

Студент повинен володіти компетенціями після вивчення цих дисциплін. Зокрема знати: загальні відомості про наукове дослідження; методи наукового дослідження, класифікацію методів наукового дослідження; види студентських наукових робіт; послідовність виконання науково-дослідницької роботи. Також вміти: визначити орієнтовний науковий апарат дослідження, скласти його попередній план; використовувати основні методи наукового дослідження; організувати та проводити експериментальне дослідження (в рамках курсових робіт); оформляти результати наукових пошуків у вигляді типових для вищої школи наукових жанрів – рефератів, курсових, доповідей, тез доповідей, статей; доповідати матеріали досліджень на наукових конференціях, семінарах, олімпіадах тощо.

3. Результати навчання за дисципліною

ПРН 4 – Аналізувати й порівнювати результати педагогічного впливу на індивідуальний розвиток дитини дошкільного віку в різних видах діяльності.

ПРН 7 – Знати і використовувати в практичній діяльності законодавчу базу дошкільної освіти.

ПРН 8 – Виявляти та відтворювати в практичній діяльності вихователя закладу дошкільної освіти передовий педагогічний досвід та результати досліджень.

ПРН 9 – Застосовувати в професійній діяльності сучасні дидактичні та методичні засади викладання психолого-педагогічних дисциплін і обирати відповідні технології та методики.

4. Критерії оцінювання результатів навчання

Кількість балів	Критерії оцінювання навчальних досягнень студента
90-100	Магістрант виявив всебічні, систематичні та глибокі знання з методології науково-педагогічних досліджень; засвоїв основну та додаткову літературу, рекомендовану програмою; проявив творчі здібності в розумінні, логічну, стислому та ясному трактуванні навчального матеріалу щодо використання методів науково- педагогічного дослідження; виявив повну готовність до здійснення самостійного педагогічного дослідження та оформлення його у вигляді магістерської роботи; оволодів у повному обсязі знаннями щодо сутності та організації проведення педагогічного

	експерименту; засвоїв взаємозв'язок основних понять відносно методології та методів науково-педагогічних досліджень у дошкільній освіті, їх значення для подальшої професійної діяльності.
82-89	Магістрант виявив систематичні та глибокі знання навчального матеріалу з методології науково-педагогічних досліджень вище середнього рівня; продемонстрував уміння вільно виконувати практичні завдання, передбачені програмою; засвоїв літературу, рекомендовану програмою; репродукує стисло та ясно навчальний матеріал щодо використання методів науково- педагогічного дослідження; виявив готовність до здійснення самостійного педагогічного дослідження та оформлення його у вигляді магістерської роботи; засвоїв взаємозв'язок майже всіх основних понять відносно методології та методів науково- педагогічних досліджень у галузі дошкільної освіти, їх значення для подальшої професійної діяльності.
74-81	Магістрант володіє на достатньому рівні знаннями з методології науково-педагогічних досліджень у галузі дошкільної освіти; продемонстрував певні вміння виконувати практичні завдання, передбачені програмою; репродукує стисло та ясно навчальний матеріал щодо використання методів науково- педагогічного дослідження, але припустив низку помітних помилок; засвоїв літературу; засвоїв взаємозв'язок більшості основних понять відносно методології та методів науково- педагогічних досліджень у галузі дошкільної освіти, їх значення для подальшої професійної діяльності.
64-73	Магістрант виявив знання навчального матеріалу з методології науково-педагогічних досліджень у галузі дошкільної освіти в обсязі, необхідному для подальшого навчання та майбутньої професійної діяльності; справився з виконанням завдань, передбачених програмою; ознайомився з основною літературою, рекомендованою програмою; припустив значну кількість помилок або недоліків у відповідях на запитання щодо сутності та організації проведення педагогічного експерименту; засвоїв на низькому рівні взаємозв'язок основних понять відносно методології та методів науково-педагогічних досліджень у галузі дошкільної освіти, їх значення для подальшої професійної діяльності; при співбесідах, тестуванні та при виконанні завдань зміг усунути помилки та недоліки самостійно.
60-63	Магістрант виявив знання основного навчального матеріалу з методології науково-педагогічних досліджень у галузі дошкільної освіти в мінімальному обсязі, необхідному для подальшого навчання та майбутньої професійної діяльності; виклав поверхові знання у висвітленні певних тем курсу; справився з виконанням завдань, передбачених програмою, на низькому рівні; ознайомився з основною літературою, рекомендованою програмою; припустив значну кількість помилок або недоліків у відповідях на запитання щодо сутності та організації проведення педагогічного експерименту; при співбесідах, тестуванні та при виконанні завдань зміг усунути помилки та недоліки лише під керівництвом та за допомогою викладача.

35-59	Магістрант мав поверхові знання та значні прогалини в знаннях основного навчального матеріалу з методології науково- педагогічних досліджень у галузі дошкільної освіти; припускається грубих помилок у викладі навчального матеріалу; ознайомився з основною літературою, рекомендованою програмою; дає неповні відповіді на запитання щодо сутності та організації проведення педагогічного експерименту; допускав принципові помилки при виконанні передбачених програмою завдань; при співбесідах, тестуванні та при виконанні завдань не зміг усунути помилки та недоліки навіть за допомогою викладача.
1-34	Магістрант не мав знань зі значної частини навчального матеріалу з методології науково-педагогічних досліджень у галузі дошкільної освіти; допускав принципові помилки при виконанні більшості передбачених програмою завдань; не спроможний самостійно засвоїти програмовий зміст.

Розподіл балів

Поточний контроль							Разом	Сума
РОЗДІЛ 1			РОЗДІЛ 2					
Т 1.1	Т 1.2	Т 1.3	Т 2.1	Т 2.2	Т 2.3	Т.2.4.		
Поточний контроль							70	100
10	10	10	10	10	10	10		
Контроль самостійної роботи							30	
4	4	4	6	4	4	4		

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою
		для екзамену, заліку, курсового проекту (роботи), практики
90 – 100	A	відмінно
82 - 89	B	добре
74 - 81	C	
64 - 73	D	задовільно
60 - 63	E	
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання
1 - 34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

5. Засоби діагностики результатів навчання

1. Усна відповідь.
2. Виконання практичного завдання.
3. Виконання самостійної роботи.
4. Письмове тестування.
5. Підсумкова оцінка з кожної теми виставляється за середнім арифметичним показником (балом).

6. Програма навчальної дисципліни

РОЗДІЛ 1. Теоретичні основи науково-педагогічних досліджень в дошкільній освіті

Тема 1. Наука як форма суспільної свідомості.

Тема 2. Методологія педагогічної науки.

Тема 3. Сутність та особливості педагогічного дослідження.

РОЗДІЛ 2. Організація та методика педагогічного

дослідження

Тема 2.1. Методи педагогічного дослідження дослідження.

Тема 2.2. Сутність та методика розробки критеріального апарату.

Тема 2.3. Специфіка та особливості проведення констатувального та формувального експериментів у галузі дошкільної освіти.

Тема 2.4. Академічна доброчесність.

7. Інформаційний зміст навчальної дисципліни

РОЗДІЛ 1. Теоретичні основи педагогічних досліджень

Тема 1. 1. Наука як форма суспільної свідомості

Характеристика процесу наукового пізнання. Суб'єкти та об'єкти пізнання.

Відмінності наукового та буденного пізнання. Рівні пізнання.

Наука як суспільно значима сфера людської діяльності. Форми наукового знання.

Наукове дослідження як форма здійснення і розвитку науки. Види наукових досліджень.

Наукові школи. Наукові революції. Внесок українських вчених у науку. Глобальні кризи й проблема важливості науково-технічного прогресу.

Тема 1. 2. Методологія педагогічної науки

Поняття методології. Методологія як теорія та як сукупність методів дослідження.

Поняття методу, техніки, методики, процедури дослідження.

Принципи науково-педагогічного дослідження.

Підходи у вивченні педагогічних явищ.

Тема 1. 3. Сутність та особливості педагогічного дослідження

Наукове дослідження як форма процесу пізнання.

Визначення сутнісних характеристик педагогічних явищ та процесів.

Вимоги, які ставляться до наукових досліджень.

Класифікація досліджень у педагогіці.

Сутність, функції та завдання педагогічної діагностики.

РОЗДІЛ 2. Організація та методика педагогічного дослідження

Тема 2.1. Методи педагогічного дослідження

Поняття про метод наукового пізнання.

Метод, методичний прийом і методика.

Класифікація методів, що використовуються у педагогічних дослідженнях.

Роль теоретичних методів дослідження у наукових пошуках.

Види теоретичних та емпіричних методів дослідження та їх характеристика.

Тема 2.2. Сутність та методика розробки критеріального апарату

Сутність «наукового інструментарію».

Підходи до розробки «наукового інструментарію».

Критерії та показники досліджуваного феномену.

Логіка розробки критеріального апарату.

Тема 2.3. Специфіка проведення педагогічного експерименту

Констатувальний експеримент як вид педагогічного експерименту, його мета етапи.

Програма педагогічного експерименту. Підготовчий етап проведення експерименту.

Методи констатувального експерименту.

Сутність, завдання та організація проведення формувального експерименту.

Формувальна методика. Контрольні зрізи у формувальному експерименті.

Математична обробка даних дослідження.

Інтерпретація даних та формулювання висновків.

Тема 2.4. Академічна доброчесність.

Сутність академічної доброчесності. Академічна доброчесність в законодавстві.

Порушення академічної доброчесності.

Академічна відповідальність та її види.

7.2. Структура та обсяг навчальної дисципліни

Назви розділів і тем	Кількість годин											
	Денна форма						Заочна форма					
	Усього	у тому числі					Усього	у тому числі				
		Лекції	Практичні	Лабор.	Конс	Сам ост. р		Лекції	Практичні	Лабор.	Конс	Самост. р
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
РОЗДІЛ 1. Теоретичні основи педагогічних досліджень												
Тема 1.1. Наука як форма суспільної свідомості.	8		2			6	8					8
Тема 1.2. Методологія педагогічної науки.	10	2	2			6	10	2				8
Тема 1.3. Сутність та особливості педагогічного дослідження.	12	2	2			8	12		2			10
РОЗДІЛ 2. Організація та методика педагогічного дослідження												
Тема 2.1. Методи педагогічного дослідження.	16	2	4			10	16					16
Тема 2.2. Сутність та методика розробки критеріального апарату.	14	2	2			10	14	2				12
Тема 2.3. Специфіка проведення педагогічного експерименту	18	2	4		2	10	18		2		2	14
Тема 2.4. Академічна доброчесність	12		2			10	12					12
Усього годин	90	10	18	–	2	60	90	4	4	–	2	80

Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		Денна форма	Заочна форма
1.	Наука як форма суспільної свідомості	2	
2.	Методологія педагогічної науки.	2	
3.	Сутність та особливості педагогічного дослідження.	2	2
4.	Методи педагогічного дослідження.	4	
5.	Сутність та методика розробки критеріального апарату.	2	
6.	Специфіка проведення педагогічного експерименту	4	2
7.	Академічна доброчесність	2	
	РАЗОМ	18	4

Теми лабораторних занять: не заплановано

8. Рекомендовані джерела інформації

Основні:

1. Аніщенко, О. В. *Наукові дослідження з історії професійної освіти та історії педагогіки*: Метод. рек. науковцям-початківцям. Ніжинський держ. пед. ун-т ім. Миколи Гоголя. Ніжин: Видавництво НДПУ ім.М.Гоголя, 2003. 50с.
2. Кваліфікаційні роботи: тематика, підготовка, виконання та захист: Методичні рекомендації для здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти спеціальності 012 Дошкільна освіта / Укл. В. Г. Бутенко. Суми : СумДПУ імені А. С. Макаренка, 2020. – 54 с.
3. Крушельницька, О. В. *Методологія та організація наукових досліджень*: Навч. посібник для вищих навч. закл. К. : Кондор, 2006. 206с.
4. Методи науково-педагогічного дослідження // Практикум з педагогіки / за ред. О. А. Дубасенюка. – К., 2004. – С. 32–47.
5. Методологія наукової діяльності : навч. посіб., вид. 3-тє, переробл. / Д.В. Чернілевський, М.І. Томчук, О.А. Дубасенюк, О.Є. Антонова, В.П. Захарченко, О.В. Вознюк, Н.З Сіранчук / за ред. Д.В. Чернілевського, Вінниця : Нілан-ЛТД, 2012. С. 216-241; (364 с.- 22,6 д.а.)
6. Мойсеюк, Н. Є. Методи педагогічних досліджень. *Педагогіка* : навч. посіб. К., 2007. С. 41–45.
7. Методологія і методика педагогічних досліджень у дошкільній та початковій освіті (для магістрантів спеціальностей 012 Дошкільна освіта та 013 Початкова освіта) : курс лекц. та прак./ укл. Л.В. Пушкар. – Суми: ФОП Цьома С.П., 2020. –64 с.
8. Положення про кваліфікаційну роботу у Сумському державному педагогічному університеті імені А.С. Макаренка. Нова редакція (2023 р.). URL: <http://dpo.ipp.ssru.edu.ua/index.php>.

Додаткові:

1. Білоусова, Т. П., Маркітантов Ю. О. *Основи наукових досліджень*: Навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. Кам'янець-Подільський держ. ун-т., 2004. 120с.
2. Ваховський, Л. Методологія дослідження історико-педагогічного процесу: постановка проблеми. *Шлях освіти*, 2005. № 2. С. 7–11.
3. Галузьяк, В.М., Холковська, І.Л. Педагогічна діагностика: Курс лекцій. Вінниця: ТОВ «Нілан ЛТД», 2015. 155 с.
4. Гончаренко С.У. *Український педагогічний енциклопедичний словник*. Рівне: Волинські обереги, 2011. 519 с.
5. Етичний кодекс ученого України (2009 р.). URL: <http://dpo.ipp.ssru.edu.ua/index.php>.
6. Клименюк, О. В. *Технологія наукового дослідження*. К. : ТОВ "Вид-во "Аспект-Поліграф", 2006. 308с.
7. Кодекс академічної доброчесності Сумського державного педагогічного університету імені А.С. Макаренка (2019 р.). URL:

<http://dpo.ipp.sspu.edu.ua/index.php>.

8. Ортинський, В. Л. *Методика і методи педагогічного дослідження Педагогіка вищої школи* : навч. посіб. для студ. ВНЗ. К., 2009. С. 40–53.

9. Положення про комісію з питань етики та академічної доброчесності Сумського державного педагогічного університету імені А.С.Макаренка (2019 р.).URL: <http://dpo.ipp.sspu.edu.ua/index.php>.

10.Цехмістрова, Г. С. *Основи наукових досліджень*: Навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. К. : Слово, 2003. 240с.

9. Інструменти, обладнання та програмне забезпечення, використання яких передбачає навчальна дисципліна

1. Ілюстративний навчальний матеріал.
2. Навчально-методичні посібники.
3. Плани семінарських і практичних занять, які містять методичні рекомендації щодо підготовки до занять за даною навчальною дисципліною.
4. Платформи Google Meet, Zoom.